

Večernji list: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Razgovarao: Dejan Jazvić

Večernji list: Jeste li spremni prihvatiti ili barem razmotriti zahtjeve pojedinih stranaka da korištenjem svojih ovlasti omogućite održavanje vanrednih izbora u BiH?

Valentin Inzko: Pitanje prijevremenih izbora je složeno pitanje s pravne točke gledišta i, po mom mišljenju, promašena tema.

Protesti koji su u toku dogodili su se iz jasnog razloga i trebali bi biti poziv na buđenje. Provođenje socijalno-ekonomskih i političkih reformi, koje su u interesu građana, mora biti prioritet. Pored toga, naglasak mora biti i na ispunjavanju uvjeta da Bosna i Hercegovina krene naprijed u okviru programa evro-atlantskih integracija.

U ovom svjetlu mora se posmatrati i debata o održavanju prijevremenih ili vanrednih izbora. Održavanje takvih izbora jedna je od mjera koje se mogu razmatrati. Međutim, jasno je da u fokusu vlasti mora biti rješavanje opravdanih frustracija koje građani izražavaju u odnosu na korupciju i druge društveno-ekonomske i političke probleme.

U pogledu prijevremenih izbora treba uzeti u obzir da se takvi izbori u BiH mogu održati samo ako izabrano tijelo bude raspušteno na način utvrđen relevantnim ustavima i zakonima. S obzirom na trenutno stanje stvari, mandat predstavnika izabranih na prijevremenim izborima trajao bi samo do redovnih izbora, a to znači samo do oktobra. Održavanje prijevremenih izbora stoga nije istinski održivo rješenje u situaciji kada se redovni izbori trebaju održati za osam mjeseci.

S druge strane, vanredni izbori za puni mandat od četiri godine nisu mogući prema važećem zakonskom okviru u BiH. Prijedlog da se Parlamentarnoj skupštini BiH omogući da odluči o izvanrednim izborima na svim nivoima, također, pokreće niz pitanja ustavne prirode u BiH. Između ostalog, smatram da stranke iz Republike Srpske s pravom ističu da Parlamentarna skupština BiH ne može donositi zakone koji bi joj omogućili da raspusti zakonodavna tijela na nižim nivoima.

Večernji list: Vjerujete li da su protesti, posebno oni nasilni, bili spontani i izazvani isključivo socijalnim razlozima?

Valentin Inzko: Potpuno i iskreno podržavam prava građana u cijeloj Bosni i Hercegovini da protestuju i da se uključe u mirne građanske aktivnosti kojima se protestuje protiv trenutne ekonomske, socijalne i političke situacije u BiH. To je jasno istakao i Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira u svojoj izjavi početkom ove sedmice.

Također se treba prisjetiti kako je najnoviji val prosvjeda počeo prije nego što se počne nagađati o njihovim motivima. Protesti su počeli u Tuzli, a organizirali su ih radnici bivših državnih poduzeća koji su protestovali protiv zatvaranja poduzeća i načina na koji je izvršen proces privatizacije. Protesti su se proširili kada su radnici, građanska udruženja, mladi, penzioneri i bivši branitelji izašli na ulice širom BiH kako bi izrazili svoje probleme. Lajtmotiv protesta bila je socijalna pravda, a ne politika.

Osuđujem nasilje koje smo vidjeli od malih grupa na nekim od skupova demonstiranata 7. februara. Nasilje protiv demonstiranata, policije, novinara i javne imovine nije prihvatljivo, i sada je na nadležnim tijelima da sagledaju ovo pitanje i poduzmu potrebne radnje u skladu sa zakonom.

Ipak, moramo se prisjetiti da su protesti tokom prošle sedmice, nakon petka, bili mirni. Lideri se trebaju ozbiljno uključiti u dijalog s građanima i ne dopustiti da nasilničke radnje nekolicine budu izgovor za nerješavanje legitimnih frustracija i zahtjeva koji su izneseni na miran način i za koje svi znamo da su se gomilali godinama.

Također se ne slažem s pokušajima nekih lidera da ove proteste prikažu kao etnički motivirane, što oni zacijelo nisu. Pozivam lidere u cijeloj zemlji da se suzdrže od davanja ovakvih neodgovornih izjava i da ne nastoje davati etničku dimenziju protestima koji nemaju ništa s tim je li neko Srbin, Hrvat, Bošnjak, ili bilo koje druge nacionalnosti. Građani su duboko zabrinuti za budućnost i očekuju od političara da djeluju na ispunjavanju njihovih

zahtjeva. Zadnje što žele jeste da političari koji zloupotrebljavaju proteste zarađuju političke poene, ili da dižu etničke tenzije.

Večernji list: Kako komentirate spominjanje određenih političkih zahtjeva na protestima kao što je ukidanje kantona, ali i činjenicu da su protesti uglavnom bili usmjereni na kantonalne institucije?

Valentin Inzko: Osnovna poruka koja dolazi s protesta je da su građani umorni od retorike podjele, nedjelovanja, praznih obećanja i isprika. Prosvjednici iskazuju ljutnju zbog trenutne ekonomske, socijalne i političke situacije. Njima je dosta političara na svim stranama koji ih ne slušaju i ne nalaze rješenja za njihove probleme. Na ovim protestima nije važna nacionalna pripadnost. Svi građani dijele iste probleme. Prazan trbuh je prazan trbuh, bez obzira na nacionalnost.

Imajući u vidu raznolikost protestanata, ni zahtjevi s protesta nisu svi isti. Međutim, najveći gnjev je usmjeren prema sadašnjoj ekonomskoj i socijalnoj situaciji, uključujući i korupciju.

Istovremeno, činjenica je da su Federacija i njene strukture vlasti neefikasne i skupe. To što neki pozivaju na ustavne promjene niko ne bi trebao promatrati kao prijetnju. Protesti sami po sebi ne mogu voditi ka promjeni ustavnog poretka Federacije i njenih kantona, ni strukture BiH kao cjeline. Takve promjene mogu se provesti samo kroz zakonodavni proces mijenjanja Ustava, uz učešće svih strana i uz određene zaštitne mehanizme. Prema tome, dopustite mi da iskoristim ovu priliku da razuvjerim građane da jednostrane promjene unutrašnjih struktura ove zemlje nisu moguće. Osim toga, reći ću savršeno jasno da međunarodna zajednica ostaje apsolutno privržena očuvanju suvereniteta i teritorijalnog integriteta države Bosne i Hercegovine.

Večernji list: Protesti su se uglavnom zadržali na većinski bošnjačkim područjima. Kako to objašnjavate?

Valentin Inzko: Protesti možda jesu koncentrirani na neke gradove ili područja, ali građani širom zemlje i svih nacionalnosti imaju iste brige u pogledu korupcije, visoke stope nezaposlenosti i nedostatka prilika za poslovanje. To su pitanja koja građani pokreću na plenumima koji se trenutno održavaju u zemlji. Grupe širom zemlje, čak i iz susjednih zemalja, izrazile su podršku i razumijevanje za ove legitimne zabrinutosti.

U tom kontekstu, sva tijela vlasti i političke stranke i građani u cjelini trebaju raditi zajedno na rješavanju problema i frustracija građana, umjesto da koriste proteste za ispunjavanje političkih ciljeva ili produbljivanje etničkih podjela. Ako su politički lideri u ovoj zemlji pametni, oni će pažljivo saslušati što traže protestanti i iskoristiti preostalo razdoblje mandata do novih izbora kako bi vratili institucije u službu građana zbog čega i jesu tu.

Večernji list: Hoće li ova događanja na bilo koji način promijeniti međunarodni pristup BiH? Iz EU dolaze glasovi koji upozoravaju da bi BiH trebala biti veći prioritet te da provođenje presude 'Sejdić i Finci' ne treba uzimati kao eliminacijski uvjet za nastavak evropskih integracija BiH?

Valentin Inzko: Nije na meni da odlučujem kakav će biti pristup Evropske unije ovom pitanju.

Jasno je da ne samo EU nego i šira međunarodna zajednica ima istu zabrinutost i nezadovoljstvo kada je riječ o BiH. Politički lideri predugo su se fokusirali na osobne, stranačke i ciljeve koje su htjeli predstaviti kao etničke, a da nisu puno razmišljali o samoj zemlji i o konkretnim potrebama građana. Činjenica je da je približavanje EU blokirano zbog nesposobnosti bosanskohercegovačkih lidera da se dogovore o tome kako provesti presudu u predmetu 'Sejdić – Finci'. Međutim, istovremeno nema napretka ni ka članstvu u NATO-u, ni u rješavanju programa 5+2. I što je od još veće temeljne važnosti, nismo vidjeli obim reformi neophodan za poboljšanje ambijenta za investicije i za otvaranje novih radnih mjesta.

Večernji list: Posljednja rezolucija Evropskog parlamenta prilično jasno je ukazala na probleme u BiH. Slažete li se s ocjenama da su unitaristička i separatistička nastojanja krivci za loše funkcioniranje BiH te da bi izlaz trebalo tražiti u federalizmu?

Valentin Inzko: Mislim da nije fer nešto što je veoma sveobuhvatna rezolucija Evropskog parlamenta svedena na tako usko tumačenje. Parlamentarci su izrazili duboku zabrinutost zbog činjenice da glavni politički lideri u BiH uporno ne pokazuju zajedničku viziju te su pozvali na napuštanje nacionalističke i etnocentrične retorike. Također su apelirali na vlasti u BiH da ojačaju efikasnost i funkcionalnost institucija. Ono što je sada važno je da se usvoje promjene čiji je cilj poboljšanje života građana i da se osigura da Bosna i Hercegovina ne zaostaje za drugim

zemljama u regiji.

Večernji list: Kako gledate na ponašanje susjednih zemalja za vrijeme protesta u BiH? Neki bošnjački političari, mediji i intelektualci ozbiljno su zamjerili premijeru Milanoviću dolazak u Mostar?

Valentin Inzko: Bosna i Hercegovina treba iskoristiti prednost što je situacija u regiji sada najbolja u posljednjih 20 godina. Vlasti u BiH imaju dobre odnose s Hrvatskom, Srbijom i Crnom Gorom. U tom kontekstu, nemam razloga dovoditi u pitanje poteze i motive vlasti u susjednim zemljama, sve dok su oni iskreni u želji da pomognu BiH da riješi svoje trenutne probleme kako bi i ona mogla krenuti dalje u pravcu EU.

Večernji list: Šta očekujete da će se događati u BiH u predizbornom razdoblju? Naravno, pod uvjetom da oni budu održani u oktobru, kako je i planirano?

Valentin Inzko: Shvatam da su se političke stranke već okrenule izborima, ali ih to ne oslobađa odgovornosti da nađu rješenja za brojna pitanja koja se pred njima nalaze u ovom trenutku. Neki možda misle da pažnju birača mogu skrenuti s trenutne ekonomske, socijalne i političke situacije i njihovog vlastitog rada i neuspjeha u posljednje tri godine. Biću potpuno iskren, to jednostavno neće ići tako, posebno ne sada. Ljudi su se probudili i mislim da jasnije nego ikada vide kako ih ne ugrožavaju druge etničke grupe, nego dugogodišnji nerad njihovih vlastitih predstavnika. Ekonomski razvoj je vitalni interes svih građana Bosne i Hercegovine, bez obzira na nacionalnost. Birači će u ovoj zemlji prozrijeti sve nove pokušaje da se za njihove probleme krive druge etničke grupe. Sada je vrijeme da ljudi progovore – nema potrebe da se plaše da političarima kažu svoje mišljenje. Jasno je da se način vođenja politike na svim nivoima mora promijeniti, i to iz temelja. Ovo je lakmus-test za sve političare i političke stranke.